

Зарубіжні авторські зібрання

Абрагам Греїс Меррітт

**ГОРИ, ВІДЬМО,
ПАЛАЙ !**

Харків
«ФОЛІО»
2023

ПЕРЕДМОВА

Я — лікар, фахівець із неврології та захворювань головного мозку. Цікавлюся питаннями психічних хвороб, і в цій царині мене вважають авторитетом. Працюю у двох найкращих шпиталях Нью-Йорка й отримав низку нагород у своїй країні та за кордоном. Пишу це, ризикуючи, що мене впізнають, не через гонор, і не для того, щоб продемонструвати свою компетентність і позицію науковця стосовно тих особливих подій, про які хочу розповісти.

Я казав, що ризикую бути впізнаним, тому Ловелл — приbrane ім'я. Так само, як вигадані й усі інші імена в цій оповіді. Причину цього дізнаєтеся пізніше.

І все ж я відчуваю, що факти й спостереження, зібрані в моєму зошиті під заголовком «Ляльки мадам Менділіп», необхідно пояснити, посортувати до ладу й оприлюднити. Природно, я можу зробити це в формі доповіді у виданні одного з медичних товариств, але дуже добре знаю, як сприймуть мої колеги таку статтю, і з якою підозріливістю, жалістю і навіть презирством згодом ставитимуться до мене, оскільки мої думки про причини викладених тут фактів і спостережень цілком суперечать загальноприйнятим уявленням про причину та наслідок.

Але як представник традиційної медицини я тепер запитую себе, чи не існує інших причин, ніж ті, до яких ми звикли? Припустимо, сили й енергії, які ми наполегливо заперечуємо, бо не можемо пояснити їх через обмеженість сучасної науки? Сили, реальність яких підтверджують фольклор і давні традиції усіх народів, але які ми, щоб виправдати власне невігластво, називаємо міфами або забобонами.

Мудрість — наука напрочуд давня. Народжена в доісторичні часи, вона існувала завжди і ніколи не зникала цілком.

Мудрість таємна, але вона завжди знаходить своїх послідовників, які зберігають її приховане полум'я, переносячи його зі століття в століття. Темне полум'я забороненого знання палало в Єгипті ще до спорудження пірамід; ховалося в храмах під пісками Гобі; воно відоме синам Еда, якого Аллах, як кажуть араби, перетворив на камінь ще десять тисяч років перед тим, як Авраам з'явився на вулицях Ура в Халдеї; знане ламам у Китаї й Тибеті, шаманам азійських степів та чорно-книжникам південних морів.

Темне полум'я зловісної мудрості мерехтить у тіні скандинавських твердинь, вигодуване римськими легіонерами, воно посилилося невідь-чому в середньовічній Європі та досі палає – живе, все ще могутнє.

Та досить передмов. Я починаю з того моменту, коли темна мудрість, якщо це була вона, вперше кинула на мене свою тінь.

Розділ 1

НЕЗБАГНЕННА СМЕРТЬ

Підіймаючись сходами шпиталю, я почув, як годинник бамкнув першу годину ночі. Зазвичай у цей час я вже лежав у своєму ліжку й спав, але цього вечора мене затримав винятковий випадок. Мені зателефонував мій помічник Брейл і повідомив про незвичний розвиток недуги, яка мене цікавила. Це була ніч на початку листопада. Я зупинився на хвилику на горішній сходинці, щоб помилуватися яскравими зорями. Цієї миті до шпитальної брами під'їхала автівка.

Поки я стояв, міркуючи, хто б це міг припхатися такої пізньої пори, з автомобіля хтось вийшов. Він хутко оглянув пустельну вулицю та відчинив двері авто. Відтак вийшов ще один чоловік. Обоє нахилилися, ніби витягаючи щось із машини. Потім випросталися, і я побачив, що між ними є третя людина. Вони не підтримували, а несли її на руках. Голова нещасного звисала на груди, тіло обм'якло.

А тим часом із автівки вийшов ще й четвертий. Його я впізнав. Це був Джуліан Рікорі — відома в злочинному світі особа. Він став потужною фігурою у цих колах, користаючи з впровадження закону про заборону алкоголю. Мені його кілька разів показували. Але навіть якби не це, газети давно познайомили мене з його обличчям і поставою. Худий і довготелесий, зі сріблясто-білим волоссям, завжди бездоганно одягнений, із ледачими рухами, він справляв враження джентльмена-спостерігача, а не лідера в злочинному світі з великими темними справами.

Я стояв у тіні непомічений. Коли ж вийшов на світло, люди, що несли когось, завмерли, немов гончаки на полюванні.

— Я доктор Ловелл, — квапливо назвався я, — працюю в цьому шпиталі. Заходьте.

Чоловіки не відповіли. Вони не рухалися, а їхні очі пронизували мене. Рікорі ступив уперед. Руки він тримав у кишенях. Оглянув мене, потім кивнув іншим, і напруга ослабла.

— Я знаю вас, лікарю, — сказав він привітно. — Але ви ризикували. Дозвольте мені дати вам пораду: не варто настільки різко та несподівано з'являтися перед невідомими людьми, особливо у цьому місті, вночі.

— Але ж вас я знаю, пане Рікорі, — заперечив я.

— Тоді, — він ледь усміхнувся, — ваші дії подвійно невинувдані, а моя порада стає вдвічі ціннішою.

Запала незручна мовчанка. За мить він озвався:

— І оскільки я є тим, ким є, почуватимуся набагато краще всередині вашого шпиталю, ніж тут.

Я відчинив двері. Двоє минули мене зі своєю ношею, а за ними ввійшли й ми з Рікорі. Як медик я поквапився підійти до того, кого несли. Чоловіки зиркнули на Рікорі. Той кивнув. Я підняв голову чоловіка й аж відсахнувся. Його очі були врячені. Він не був мертвий чи без свідомості. Однак на його обличчі панував несамовитий вираз жаху. За всю свою довгу практику я нічого подібного не бачив ні серед відносно здо-

рових, ні серед божевільних. Це був не просто страх. Це був безмежний жах. Блакитні очі з темними віями були схожі на знаки оклику. Вони дивилися на мене і крізь мене. Водночас здавалося, що вони зазирають усередину — буцімто жажиття, яке вони побачили, було не лише зовні, а й усередині них.

Рікорі уважно спостерігав за мною.

— Докторе Ловелл, чому мій приятель так виглядає? Він щось пережив чи йому щось дали? Дуже хочу це знати. Я заплачу, щедро заплачу. Хочу, щоб його вилікували, атож, але буду відвертий із вами, докторе Ловелл. Я віддав би останній пенні за те, щоб знати напевно: той, хто йому це заподіяв, не вчинить так само зі мною, не зробить мене таким же, як він, не змусить мене бачити те, що бачить він, відчувати те, що відчуває він.

Я дзеленькнув, увійшли санітари. Вони поклали пацієнта на ноші. З'явився і черговий лікар. Рікорі торкнувся мого ліктя.

— Я багато чув про вас, докторе Ловелл, — сказав він. — І хотів би, щоб ви лікували його особисто.

Я задумався, а він продовжував серйозно:

— Можете покинути все інше? Присвятити цьому весь ваш час? Запросити всіх, з ким ви хотіли б проконсультуватися, не зважаючи на витрати?..

— Хвилинку, пане Рікорі, — зупинив його я. — У мене є пацієнти, яких не можу покинути. Пропоную віддати весь вільний час, який матиму, і мій помічник Брейл також. Ваш товариш перебуватиме під постійним наглядом людей, яким я цілком довіряю. Хочете передати мені хворого на таких умовах?

Він погодився, хоч я зауважив, що не надто охоче.

Я наказав перевести пацієнта в окрему палату та залагодив усі необхідні формальності. Рікорі повідомив, що хворого звуть Томас Пітерс, у нього немає близьких родичів і його найкращий приятель — він. Рікорі витягнув із кишені пачку грошей, відлічив тисячу доларів і поклав на стіл — на «попередні витрати».

Я запитав, чи не хоче він бути присутнім, коли пацієнта оглядатимуть. Він погодився і сказав щось своїм двом охоронцям, після чого ті стали біля дверей — на варті. Ми з Рікорі зайшли в покій до мого пацієнта. Санітари його вже роздягли, хворий лежав на ліжку, прикритий простирадлом. Брейл, за яким я послав, нахилився над Пітерсом, а на його обличчі застиг уважний і здивований погляд. Я із задоволенням дізнався, що до нього призначили сестру Волтерс, надзвичайно здібну та обізану. Брейл глипнув на мене і зронив:

— Це явно якась отруєння.

— Можливо, — відповів я. — Але, якщо це й так, то я ще ніколи не бачив такої отрути. Погляньте на його очі.

Я опустив повіки Пітерса. Але тільки-но забрав руку, вони почали повільно підійматися, доки очі знову широко не розплющилися. Якийсь час я намагався їх закрити, але вони щоразу розплющувалися знову. Жах у них не малів.

Я взявся за обстеження. Усе тіло було розслаблене. Воно було м'яке, як у ляльки. Всі нерви ніби розладналися. Але жодних ознак паралічу я не помітив. На жодні подразники тіло не реагувало. Єдиною реакцією, яку я зміг викликати, було ледь помітне звуження зіниць під дією потужного світла.

Патолог Госкінс зайшов узяти аналіз крові. Коли він закінчив, я знову став оглядати тіло, але не міг знайти ані сліду уколу, ані ранки, подряпини чи садна. Його груди вкривало густе волосся. З дозволу Рікорі я поголив йому груди, плечі, ноги й голову. І не знайшов нічого, що вказувало б на те, нібито отруту ввели за допомогою шприца.

Я зробив промивання шлунка, взяв матеріал для аналізу з товстої кишки та з поверхні шкіри. Перевірив ніс і горло — на око вони були цілком здорові, проте я все ж взяв мазки для дослідження. Кров'яний тиск був низький, температура тіла — трохи нижча за нормальну, але це могло нічого не означати... Я зробив заштрик адреналіну. Жодної реакції. А це вже могло означати багато.

«Бідолаха, — сказав я собі. — Так чи так, але я маю позбавити тебе цього жахіття».

Я ввів йому невеличку дозу морфію. Проте ефект від цього був такий, як від води. Тоді я вколов таку кількість, яку тільки можна було. Нічого не змінилося. Пульс і дихання такі самі.

Рікорі спостерігав за всім із величезним зацікавленням. Я зробив усе, що міг, і повідомив йому про це.

— Нічого більше не вдію, — зітхнув я, — поки не отримую результати аналізів. Відверто кажучи, я нічого не втямив. Не знаю жодної хвороби, жодної отрути, які могли б спричинити такий стан.

— Але доктор Брейл, — зауважив він, — згадував про якийсь препарат...

— Це тільки припущення, — втрутився Брейл. — Як і доктор Ловелл, я не знаю отрути, що могла б викликати такі симптоми.

Рікорі кинув погляд на обличчя Пітерса й здригнувся.

— Тепер, — сказав я, — мушу поставити вам кілька запитань. Чи цей добродій нездужав? Якщо так, чи спостерігав за ним лікар? Якщо ж він не був хворий, чи не казав, що кепсько почувається? Може, ви помічали щось особливе в його манерах і поведінці?

— На всі ваші запитання відповім заперечно. Пітерс був зі мною весь минулий тиждень. І виглядав цілком здоровим. Сьогодні ввечері ми балакали в моєму помешканні за пізнім і досить легким обідом. Він мав добрий гумор. Та посеред фрази раптом зупинився, повернув голову, ніби прислухуючись, а потім зсунувся з крісла на підлогу. Коли я нахилився над ним, він був уже такий, як зараз. Це сталося о пів на першу. Я негайно повіз його сюди.

— Гаразд, — озвався я. — Це дає нам принаймні точний час нападу. Ви можете йти, пане Рікорі, якщо не маєте бажання залишитися з хворим.

— Докторе Ловелл, — відповів він, — якщо цей чоловік вірже дуба, і ви не дізнаєтеся, що його вбило, я заплачу звичайну плату вам і шпиталю, однак не більше, але якщо ви, хоча б і після його смерті, зрозумієте, в чому річ, я заплачу

сто тисяч доларів на будь-яку добродійну мету, яку ви вкажете. Якщо ж ви зробите відкриття до його смерті та повернете йому здоров'я, я виплачу цю суму особисто вам.

Я поглянув на нього, і коли зміст цієї дивовижної пропозиції дійшов до моєї свідомості, я насилу стримав роздратування і гнів.

— Рікорі, — буркнув я, — ми з вами живемо в різних світах, тому відповім вам увічливо, хоча це буде нелегко. Я зроблю все можливе, щоб дізнатися причину того, що трапилося з вашим товаришем, і намагатимуся його вилікувати. Я б зробив це, навіть якби ви і він були злидарями. Я зацікавлений у цьому винятково тому, що ця проблема кидає мені виклик як лікарю. Але ви мене анітрохи не цікавите. І ваші гроші також. Як і ваша пропозиція. Вважайте, що я відмовляюся. Усе ясно?

Після невеликої павзи він озвався:

— Так чи так, але я більш ніж будь-коли хочу, щоб він лікувався саме у вас.

— Дуже добре. Де я можу вас знайти, якщо будете мені потрібні?

— З вашого дозволу, — відповів він, — я хотів би мати... представників, які б увесь час перебували в цій палаті. Якщо захочете мене бачити, скажіть їм, і я миттю з'явлюся.

Я всміхнувся, але він був серйозний.

— Ви мені нагадали, — сказав він, — що ми живемо в різних світах. Ви вдаєтеся до всіх можливих заходів, щоб бути в безпеці у вашому світі, а я намагаюся зменшити небезпеку в моєму. У жодному разі я не став би вам радити, як уникнути небезпек у вашій лабораторії, докторе Ловелл. Мені досить моїх, тому рятуюся від них, як можу.

Усе це було протизаконно, звісно, але мені подобався Рікорі, і я розумів його точку зору: відчуваючи це, він продовжував наполягати:

— Мої люди заважати не будуть. Якщо те, що я підозрюю, правда, вони охоронятимуть вас і ваших помічників. Але вони, а також ті, хто їх змінить, повинні залишатися в кім-

наті й удень, і вночі. Якщо Пітерса переведуть в іншу палату, вони неодмінно супроводжуватимуть його усюди.

— Це цілком реально, — погодився я.

А потім, на його прохання, послав санітара до дверей. Він повернувся з одним із тих, хто стояв на чатах. Рікорі прошепотів щось йому, і той вийшов. Трохи згодом обидва вартові повернулися разом. А я тим часом описав черговому лікарю особливості випадку й отримав офіційний дозвіл керівництва на чергування біля хворого двох осіб. Охоронці були пристойно вдягнені, ввічливі, зі стисненими губами та холодними уважними очима. Один із них зиркнув на Пітерса.

— Боже милий! — пробурмотів він.

Кімната була кутовою, з двома вікнами, одне з них відчинялося на бульвар, а друге — на бічну вулицю. Двері вели до зали. Лазничка була темною, без вікон. Рікорі й двоє його підлеглих оглянули приміщення дуже докладно, не підходячи близько до вікон. Рікорі поцікавився, чи не можна загасити світло. Я кивнув. Світло вимкнули, всі троє підійшли до вікон й уважно оглянули шестиповерховий будинок по той бік вулиці. У напрямку бульвару жодних споруд не було, там починався парк. У бічній вулиці навпроти шпиталю височіла церква.

— Небезпека може бути з цього боку, — Рікорі вказав на церкву. — Тепер можна ввімкнути світло, лікарю.

Він підійшов до дверей, а потім озирнувся:

— Маю багато ворогів, докторе Ловелл. Пітерс був моєю правою рукою. Якщо один із цих ворогів його порішив, він зробив це, щоб послабити мене, або, ймовірно, тому, що не міг вколошкати мене. Дивлюся на Пітерса й уперше в житті я, Рікорі, боюся. Не хочу стати таким, не хочу зазирнути в пекло.

Я невдоволено буркнув. Він чітко сформулював те, що відчував і я, але не міг точно окреслити це словами.

Рікорі ще раз підійшов до дверей і знову зупинився.

— І ще одне. Якщо хтось зателефонує і питатиме про здоров'я Пітерса, нехай із ним поспілкуються мої люди. Якщо

хтось прийде до вас і цікавитиметься ним, впустить його, але якщо це буде кілька осіб, нехай заходять по одному. Якщо ж з'являться такі, що запевнятимуть, нібито вони є родичами, нехай мої люди погомонять із ними і про все їх розпитають.

Він потиснув мою руку і вийшов із покою. На порозі його чекали двоє інших охоронців. Вони пішли: один попереду, другий позаду нього. Коли чоловіки вийшли, я помітив, що Рікорі енергійно перехрестився.

Я зачинив двері й повернувся в палату. Глипнув на Пітерса... Якби я був релігійний, то також перехрестився б. Вираз обличчя Пітерса змінився. Жах зник. Він, як і раніше, споглядав начебто крізь мене й усередину самого себе, але з якимось очікуванням, таким злісним, що я мимоволі озирнувся, щоб побачити, куди спрямований цей погляд.

У покої не було нічого незвичайного. Один із хлопців Рікорі розташувався у кутку біля вікна, в тіні, спостерігаючи за парашетом церковного даху навпроти, другий нерухомо сидів біля дверей.

Брейл і сестра Волтерс стояли по інший бік ліжка. Вони не могли відвести очей від обличчя Пітерса, немов зачакловані. Потім Брейл обернув голову й оглянув кімнату, як це тільки-но зробив я.

Раптом очі Пітерса стали свідомі, він подивився на нас, роззирнувся. В очах зблиснула якась незбагненна радість. Ця радість не була маніакальною, вона була пекельною. Це був погляд дідька, якого надовго вигнали з його пекла й раптом повернули туди.

Цей вираз раптово змінила попередня гримаса жаху та страху. Я полегшено зітхнув: враження було таке, ніби зникло щось зловісне, присутнє в кімнаті. Сестра затремтіла, а Брейл напружено запитав:

— Як щодо ще однієї ін'єкції?

— Ні, — заперечив я. — Хочу, щоб ви спостерігали за перебігом цього (що б це не було) без наркотиків. Я піду до лабораторії. Уважно спостерігайте за ним, поки я повернуся.

У лабораторії Госкінс поглянув на мене й сказав:

— Нічого не знайшов. Прекрасне здоров'я. Правда, я ще не закінчив.

Я кивнув. У мене з'явилося відчуття, що й інші аналізи нічого не викривляють. Я був уражений усім тим, що трапилося, більше, ніж мені хотілося б у цьому зізнатися. Вся ця історія стурбувала мене, вселила тривогу й жах, боцімто я стою біля якихось дверей, які конче потрібно відімкнути, але немає ні ключа, ні навіть отвору для нього. Я вже давно зауважив, що робота з мікроскопом допомагає мені міркувати над різними проблемами. Тож узяв кілька мазків крові Пітерса й заходився їх вивчати, не сподіваючись щось знайти.

Я переглядав уже четвертий мазок, аж раптом збагнув, що бачу щось надзвичайне. При обертанні скельця помітив білу кульку. Звичайна біла кулька, яка сяяла, як маленька лампа! Спершу я подумав, що це дія світла, але жодна зміна освітлення не впливала на це світіння. Я протер очі й поглянув знову, потім покликав Госкінса.

— Скажіть мені, чи не бачите ви чогось особливого?

Він зазирнув у мікроскоп. Здрігнувся і почав вертити гвинтами, як я перед тим.

— Що бачите, Госкінсе?

Він відповів, продовжуючи дивитися в мікроскоп:

— Лейкоцит, всередині якого є світляна кулька. Її сяйво не згасає і не посилюється зі зміною освітлення. Окрім того, все — як у звичайного лейкоцита.

— Неймовірно! — вигукнув я.

— Певна річ, — погодився він і випростався. — Але так є.

Я відділив лейкоцит і торкнувся до нього голкою. Від дотику голки лейкоцит наче вибухнув, світляна кулька сплюснулася, і щось на кшталт мініатюрного язичка полум'я пробігло по склу.

І все: світло зникло. Ми стали вивчати наступні зразки. Ще двічі знаходили маленькі світляні кульки, і щоразу результат дотику до них голкою був таким самим.

Задзеленчав телефон. Госкінс відповів, а тоді звернувся до мене:

— Це Брейл, він просить вас нагору, вже.

— Продовжуйте, Госкінсе, — звелів я і поспішив до палати Пітерса.

Коли увійшов, то побачив сестру Волтерс, яка стояла спиною до ліжка з обличчям, білішим за крейду, із заплющеними очима.

Брейл схилився над пацієнтом зі стетоскопом біля його серця. Я поглянув на Пітерса і зупинився з відчуттям паніки в душі. На його обличчі знову з'явилася гримаса бісівського очікування, і вона була ще жахніша. За мить її змінив вираз пекельної радості. Це тривало не довше ніж кілька секунд. Ці дві гримаси стали хутко змінюватися. Брейл проказав мені крізь стиснуті зуби:

— Його серце зупинилося три хвилини тому. Він має бути мертвий, але послухайте...

Тіло Пітерса випросталося. З його вуст зірвався звук — сміх, низький, нелюдський, демонічний. Охоронець біля вікна схопився на ноги, його крісло з гуком упало. Сміх завмер, тіло Пітерса лежало нерухомо.

Двері відчинилися, і я почув голос Рікорі:

— Як він, докторе Lovell? Я не зміг заснути...

Він побачив обличчя Пітерса.

— Матінко Божа! — прошепотів він і опутився на коліна.

Я бачив його, як у тумані, бо й сам не міг відвести погляду від обличчя Пітерса. Це було обличчя усміхненого, радісного негідника. Все людське зникло. Це було обличчя демона з картини шаленого середньовічного художника. Блакитні очі злісно лупали на Рікорі...

Мертві руки ворухнулися, лікті повільно піднялися, пальці стислися, як кігті, й мертве тіло почало звиватися під ковдрою. Це жахіття, однак, дозволило мені опритомніти.

Це було окостеніння тіла після смерті, але воно відбувалося надзвичайно швидко. Я підійшов і закрив йому повіки, а потім накрив ковдрою жахливе обличчя.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
<i>Розділ 1. Незбагненна смерть</i>	<i>4</i>
<i>Розділ 2. Анкета</i>	<i>14</i>
<i>Розділ 3. Смерть і медсестра Волтерс</i>	<i>22</i>
<i>Розділ 4. Випадок у машині Рікорі</i>	<i>31</i>
<i>Розділ 5. Випадок у машині Рікорі (продовження)</i>	<i>39</i>
<i>Розділ 6. Дивна пригода полісмена Шевліна</i>	<i>46</i>
<i>Розділ 7. Лялька Пітерс</i>	<i>51</i>
<i>Розділ 8. Щоденник сестри Волтерс</i>	<i>58</i>
<i>Розділ 9. Кінець ляльки Пітерса</i>	<i>74</i>
<i>Розділ 10. Шапчина доглядальниці та сходи відьми</i>	<i>78</i>
<i>Розділ 11. Лялька вбиває</i>	<i>88</i>
<i>Розділ 12. Техніка чаклунки</i>	<i>99</i>
<i>Розділ 13. Мадам Менділіп</i>	<i>107</i>
<i>Розділ 14. Лялькарка завдає удару</i>	<i>117</i>
<i>Розділ 15. Небога відьми</i>	<i>129</i>
<i>Розділ 16. Загибель відьминої небоги</i>	<i>135</i>
<i>Розділ 17. Відьмо, згори на попіл!</i>	<i>140</i>
<i>Розділ 18 (Епілог). Темна мудрість</i>	<i>149</i>